

Ersnäs Handelsförening.

Det har funnits många affärer i Ersnäs under årens lopp. Själv minns jag när vi hade fyra stycken. På den tomt som nu är Ralph Lundstengårdens parkering hade Holger Olofsson i många år sin affär. Den hade tidigare haft olika ägare och efter Olofsson var det också olika ägare. Dock brann affären ned och återuppstod inte efter detta.

I fastigheten på det som nu är Zackes Väg 3 hade Konsum en affär som lades ned 1966. Då hade den varit igång sedan den 10 september 1933.

Litet längre bort på nuvarande Zackes Väg 9 låg Nilssons affär och mitt emot låg Bröderna Larssons affär.

Detta ska dock handla om Ersnäs Handelsförening, u. p. a., som existerade mellan 1906 och 1920.

Uppköper:
Landtmannaprodukter,
Potatis, Lingon, Fläsk,
Smör, Ägg & Skinn
m. m., m. m.

Ersnäs Handelsförening

— Rikstelefon Ersnäs 1 —

Försäljer:
Specierier alla slag, Läder-
varor, Garner, Manufak-
turvaror, Bosättnings-
artiklar, Sybehörs-
& Ekiperingsafd.

Ersnäs den

19

1906.

På sidan 1 i Protokolls-Bok No 1 kan man läsa följande:

Protokoll, fördt å Ersnäs byamäns sammanträde hållet uti Ersnäs skolhus, den 13 Mars 1906.

§ 1 På inbjudan af Hemmanseg. Lars Bäckström i Ersnäs med fb. sammanträdde en större del af byns innevånare för diskuterandet af frågan om bildandet af en kooperativ handelsförening inom byn.

Hemmansägaren O. A. Olsson, som var en betrodd man i byn, valdes till mötesordförande på detta första möte.

Stämman uttalade sig enhälligt ”för bildandet af en kooperativ handelsförening därest tillräcklig anslutning vore att påräkna”. En försöksteckning gjordes och 54 medlemmar tecknade sig för 177 andelar till ett belopp av 1 770 kronor.

”För frågans vidare realiserande jämte upprättande af förslag till stadgar beslöts att tillsätta en interimstyrelse af 5 personer, till hvilken valdes Hemmansegarena O. A. Olsson, Lars Bäckström, Johan Nilsson, Oskar Öberg och Anders Johansson.”

Den 31 mars 1906 hölls ett konstituerande sammanträde med andelsägarna, som på mötet var 52 st. Man diskuterade förslaget till stadgar och antog dessa.

Man valde också en styrelse som bestod av ”Hemmansegarena Joh. Nilsson, Lars Bäckström och Anders Johansson, Folkskolläraren August Nordström samt Bondeson O. L. Öberg, alla samtliga valda äro bosatta i Ersnäs.” Man valde också suppleanter, L. A. Åström, L. A. Sundén och J. A. Thurfjell, alla från Ersnäs.

Dagen därpå, den 1 april, hölls ”styrelsesammanträde uti Skolhuset i Ersnäs”.

De utsåg då August Nordström till ordförande och Lars Bäckström till vice ordförande. Oskar Öberg utsågs till sekreterare med Johan Nilsson som ersättare. Till kassör valdes Anders Johansson. Firmatecknare blev Aug. Nordström och Oskar Öberg.

Föreningen behövde naturligtvis en handelslokal och för detta ändamål hyrde man Axel Thurfjells butik för 150 kronor per år. I denna hyra ingick också ”minst ett magasin”. Allt talar för att denna lokal är den gamla byggnaden på nuvarande Zackes Väg 9.

Man behövde också en föreståndare och beslöt att man skulle annonsera efter en sådan i Norrbottens-Kuriren och Norrb. Läns Tidning.

Till nästa styrelsemöte hade man fått in tre ansökningar till föreståndarplatsen. De som sökt var Knut Viklund, Piteå, O. L. Öberg och F. L. Nilsson. De båda sistnämnda var från Ersnäs. August Nordströms formulering i protokollet är mycket exakt: ...”som alla af de sökande i afseende å betyg och referenser voro likställda nämligen såsom saknande sådana....”

Man kom dock fram till att det var viktigt att en föreståndare var ”känd och välkänd”. De tre herrarna var kända och skulle därför alla ”komma under ompröfning”. Detta hänsköts till ”föreningens eget afgörande”.

Vid föreningsmötet den 22 april skulle föreståndaren utses och det gjorde man med slutna valsedlar. Resultatet blev att Viklund fick 111 röster av 42 röstande, Nilsson 2 röster av 1 röstande och Öberg 17 röster av 8 röstande.

Innan valet vidtogs frågade ordföranden om de närvarande ”ville samfällt och enigt hålla ihop huru valet än utfölle, hvarpå svarades ett enhälligt och kraftigt ”Ja!”

Från ett styrelsemöte den 14 maj 1906 visar det sig att föreståndaren fick ställa en säkerhet för sig på 2000 kr och den gällde under den tid han innehade föreståndarplatsen. Hans löneanspråk när han sökte tjänsten var 1 000 kr./år. Vad han fick känner jag inte till.

I maj 1906 betalade man 3.75 kr. till I. O. Isaksson i Ersnäs för ”2 1/2 dagsverk med bodinrede á 1.50 pr dag”.

Samtidigt betalade man 2.75 kr. till Målaren P. A. Svensson i Ersnäs för tapetsering och målning i köket.

På ett föreningsmöte den 22 juli bestämde man sig för att anskaffa telefon tillsammans med Mejeriet. Telefonen skulle placeras i Handelsföreningens kontor.

Den 20 augusti diskuterade styrelsen hur man skulle förfara med osolidariska medlemmar som handlade på andra ställen än i den egna föreningen. Man kom fram till att man genom samspråk skulle ”söka öfvertyga dem om den skada de göra sig själfva.”

På samma möte avhandlades frågor om inköp av snus och tobak, lampor och glas samt fotogen. Föreståndaren fick i uppdrag att se till att vågarna ”vore ordentligt krönta.”

Under § 6 kan man läsa: ”Att träffa uppgörelse, om varornas fraktande med pråm eller båt till Svartskatan, lämnades till Bäckström.” För körningen av varor från Svartskatan skulle man betala 15 öre per 100 kg. Körde man varor från Luleå ”tills det blir öppet vatten” fick man 65 öre per 100 kg.

1907.

I januari 1907 hade man vissa besvär med ”osäkra, ovederhäftiga eller mindre välkända personer” som hade ”gjort sig större skulder” i föreningen.

Kassörstjänsten borde åläggas föreståndaren utan att ”bli till någon nämnvärd tyngd för honom”.

Man önskade också behålla det biträde man hade.

På ett möte den 15 februari 1907 hade man en livlig diskussion om arvodet till styrelsen. Men enades om 200 kr. och av dessa skulle kassören få 100 kr. och de andra 25 kr. vardera.

Årsvinsten ”skulle inneligga”.

Man ansåg att de utlagor (Krono och Kommun) som pålagts föreningen var orättvisa och styrelsen fick i uppdrag att försöka få en ändring till stånd.

Nu tycks det ha varit en lugn tid från februari. Men den 4 oktober sammanträdde styrelsen och höjde priset på olika sorters mjöl. Fotogen skulle säljas för 18 öre/liter.

Biträdet hade sagt upp sig och föreståndaren Viklund fick i uppdrag att ”söka förbereda frågan om anskaffande af biträde”.

Redan den 9 oktober sammanträdde man igen för då hade Grosshandlare Govenius skrivit till föreningen med anledning av Norrlands qvarns konkurs. Govenius fick ”fritt att leverera rågeftermjölet av annan qvarns tillverkning”.

Den 11 november var det dags att välja nytt biträde. Man hade tre sökande, en från Svartösten, en från Södra Sunderbyn och en från Gällivare. Löneanspråken var 25 kr., 20 kr., och 30 kr. ”Alla sökande fordrade fritt logi och kost.”

”Bland desse trenne bestämde sig styrelsen för Alida Larsson från Södra Sunderbyn, därför att hon var den billigaste, dels också därför att hon var ifrån Landsbygden och dessutom genom samtal med magister Blomqvist av honom erhöll de bästa vitsord.”

Den 2 december var det ett styrelsemöte som behandlade skulder som några personer dragit på sig. Man skulle vidta några olika åtgärder för att få in pengarna.

Den 26 december, annandagen, beviljade styrelsen Maria Sundén utträde ur föreningen eftersom hon skulle flytta. Eftersom andelssumman var så liten så kunde hon få ut den direkt.

Besvären över inkomsttaxeringen fullföljdes hos kammarrätten.

1908.

På ordinarie årssammanträdet den 1 februari blev styrelsemedlemmarna återvalda.

Man hade också en vinst att redovisa och den ”utgjorde 5,02 % pr vinstberättigad handelskrona”. Tre procentenheter skulle utdelas och de återstående 2,02 ”skulle tillsammans med de av årsvinsten avsatta 10% läggas till resärvfonden”.

Viklunds lön bestämdes till 700 kr. ”maximum eller så att hans lön jämte bitrådets lön, kost och husrum i ett för allt ej finge överstiga 1 125 kr.”

Den 16 februari hölls ett styrelsemöte och det, samt det ovan nämnda årsmötet, var de enda det året. Så allt tycktes vara lugnt. Det skulle inte alltid vara det, skulle det visa sig.

1909.

Den 23 januari 1909 var nästa årssammanträde. Några som av sagt sig styrelseuppdrag ersattes med nya och övriga omvaldes.

”Föreståndaren Viklund uppsade sin plats” och en ny föreståndare skulle man nu försöka få tag på.

Man beslöt att hela vinsten skulle gå till reservfonden år från år tills man hade 10 000 kr.

”Till den avgående föreståndaren Viklund beslöt föreningen att skänka en minnesgåva värd 25 kronor, hälst från egen butik.”

Den 27 januari konstituerade sig styrelsen. Ordf. blev August Nordström, sekreterare blev J. Nilsson och till kassör valde man Anders Johansson.

Viklund hade framställt en förfrågan om han ansågs böra säkerställa osäkra fordringar som tillkommit under hans tid. I stort sett behövde han inte det, ansåg styrelsen.

Bitrådet Alida Larsson tillfrågades om hon ville bli föreståndare. Och det ville hon, mot en ersättning av 800 kr. från vilka då skulle utgå den lön som hon hade att betala till det biträde hon själv skulle anskaffa.

När manlig hjälp behövdes skulle Viklund, mot skälig ersättning, utföra det arbetet.

Alida Larsson skulle tillträda den 1 april.

Vid ett styrelsesammanträde den 11 februari diskuterade man stadgeändring samt en sänkning av reservfonden till 5000 kr.

Den 13 februari hölls ett extra sammanträde. Vad som var huvudorsak till detta framgår inte men en A. R. Palmér höll ett föredrag om den Kooperativa rörelsen och tullarna.

En schism angående föregående mötes protokoll hade uppstått mellan justeringsmännen och sekreteraren varför mötet justerade protokollet.

Man diskuterade också en anslutning till Kooperativa Förbundet men av det blev det inget vid detta möte.

Tydligt hade föreningen stora penningbekymmer och framhöll för medlemmarna nödvändigheten av att använda sig av krediten i minsta möjliga utsträckning.

Den 17 mars beslöt styrelsen att ”förlägga ett kommissionslager hos hemmansegaren Karl Johan Nilsson och att erbjuda honom fem procents provision på utsålda varor”. Möjligen är det fråga om K. J. Nilsson på Mörön. Redan vid föreningens bildande hade man planer på en filial i Mörön.

Den 25 mars hade man ett extra sammanträde därför att handlanden Björkbom hade öppnat diversehandel i Ersnäs. Man diskuterade vilka åtgärder man skulle vidta ”med anledning av den osunda konkurrens, som komme att bli en följd av dennes realisation av en del varor”. Man beslöt ”enhälligt att på heder göra en överenskommelse att icke under några förhållanden göra några uppköp hos nämnde Björkbom utan att enigt hålla samman kring egen förening och stödja den”.

Föreningen hyrde lokal och nu hade denna lokal bytt ägare. Föreningen hade erbjudits att köpa lokalen för 3 500 kr. men beslöt den 12 september att inte reflektera över detta anbud ”med mindre än att summan nedsattes till 2 000 kr”. Styrelsen skulle också undersöka om det fanns någon tomt eller någon byggnad som kunde komma i fråga.

Vid ett kort styrelsesammanträde på själva julafton 1909 ”Beslöts att förära föreståndarinnan en Julpresent å 10 kr. och hennes biträde 5 kr.”

1910.

Den 14 januari beslöt styrelsen enhälligt att utesluta en av initiativtagarna till föreningen därför att han ”motarbetar föreningens syfte och snarare visat sig vara till skada än gagn för densamma”.

Man beslöt också att ”anslå föreståndarplatsen ledig” och annonsera efter en ny föreståndare i några tidningar.

Den 19 februari 1910 hölls årsmötet. Ett par av styrelseledamöterna var i tur att avgå och hade undanbett sig återval och deras efterträdare blev Knut Viklund och Albert Larsson.

Nio personer hade sökt den utannonserade platsen som föreståndare. Man valde Handelsbokhållaren F. A. Leufqvist från Boden. Närmast i röstetal kom A. Strömdahl från Ersnäs.

Man beslöt också att börja utdela en kassarabatt till medlemmarna när dessa betalade kontant.

Den 23 mars och den 11 april diskuterade styrelsen en inventering av lagret.

Den 1 maj diskuterade styrelsen sina ekonomiska problem. Man hade låtit medlemmarna få för stora krediter till för låg ränta. När man måste ta lån till högre ränta tärde man på vinsten och det ser ut att vara så att styrelsens medlemmar tog personliga lån för att stötta föreningen. Någon säkerhet för att man skulle få igen dessa pengar hade man inte.

Den 6 maj beslöt man att göra en revision av 1908 och 1909 års räkenskaper. Man hade en brist för 1908 och ville utreda orsaken till denna.

Den 30 maj beslöt styrelsen att ett par ledamöter skulle besöka den föregående föreståndaren för att diskutera de uppkomna bristerna.

Den 4 juni var genomgången av räkenskaper och lager klar. Vid ett extra föreningsmöte diskuterades granskningsberättelsen. Den godkändes liksom ”styrelsens åtgärder” mot den tidigare föreståndaren.

Knut Viklund, som var styrelseledamot, ville veta om stämman ”ville ställa honom till ansvar för den under 1908 uppkomna bristen och utse annan styrelseledamot i hans ställe”. Styrelsen beslöt ”enhälligt att så ej skulle ske”:

Föreståndaren Leufqvist beviljades att från föreningen köpa sina förnödenheter till inköpspris.

Den 14 juni tillerkände man föreståndaren Leufqvist halva flyttningkostnaden samt beslöt att han skulle garantiförsäkras för 500 kr.

På ett styrelsemöte den 16 juni diskuterades hyresfrågan.

Från den 16 juni fram till den 1 december hade man varken styrelse- eller föreningsmöten. Men den 1/12 antog man Julius Bergström i Hälleström som vedleverantör. Han skulle få 9 kr. per famn. Samtidigt erbjöd man Amandus Jonsson 4.50 kr. per famn för ”det å gården liggande upplaget”.

Kassan för senaste månaden gick igenom och den ”befanns utan anmärkning”.

Ett förnyat hyreskontrakt för butik och magasinsbyggnad antogs. En ny medlem antogs och några beviljades utträde.

Och på julafton sammanträdde styrelsen och beslöt ”att likt föregående år förära föreståndaren som julgåva 10 kr. och biträdet 5 kr.”.

1911.

Den 18 februari hölls årsmöte och allt godkändes och styrelseledamöterna omvaldes och allt tycktes ha blivit lugnare.

Den 25 februari, på ett styrelsemöte, beslöts att ”på grund av åtal för handel med icke medlemmar...tills vidare upphöra med denna handel... och försöka vinna så många medlemmar som möjligt”.

Fram till styrelsemötet den 3 mars hade man lyckats få 22 nya medlemmar. Dessa var, förutom från Ersnäs, från Hälleström, Långträsk, Fällträsk, Skäret, Alvik och Måttsund!

Den 18 mars, på styrelsens möte, beslöt man att auktionera ut en del varor från sitt lager.

”Kandidat S. Neander ... hade tillstådeskommit..” Han var föreningens ombud i samband med åtalet för försäljning till icke medlemmar. Han hade satt ihop en lång och krånglig skrivelse där föreningen ogillade åtalet. I korthet gick skrivelsen ut på att eftersom man ansökt om registrering för att idka handel med medlemmar och utomstående och fått tillstånd till detta och gjort det öppet i flera år så var man oskyldig till det brott man anklagats för.

Den 13 juni hade man ånyo styrelsesammanträde och beviljade inträde för 58 nya medlemmar. Förutom från de ovan nämnda byarna kom de nya medlemmarna från Alhamn, Rosvik, Sunderbyn, Långviken, Vallen, Holfjärden, HARBÄCKEN, Piteå och Kallax!

Brandförsäkringen höjdes från 8 000 kr. till 12 000 kr. Kassaboken granskades och ”befanns till dals utan anmärkning”.

Den 3 juli granskade man kassaboken utan att hitta något att anmärka på.

Sju nya medlemmar togs in i föreningen.

På styrelsemöte den 1 december tog man upp en tvist som uppstått därför att man fått en kaffeförsändelse som ”ej var provenlig vara och märket ej heller stämde med det å orderlistan”. Summan var 339:30 kr.

Nya medlemmar, 18 st., beviljades inträde i föreningen. En beviljades utträde.

”På förekommen anledning beslöt styrelsen att bodmärket skulle ändras...”

Även ”beslöts att vaxduksbelägga disken å butiken”.

1912.

På årets första styrelsemöte granskades kassakontot och var utan anmärkning.

Man beslöt också att med föreståndaren dela kostnaden (50 kr.) för bokslutet.

Den 28 februari hölls årsmötet. Av medlemmarna var 39 namngivna närvarande. Troligen var alla män. Den enda i förteckningen som inte var en man var "Enkan Lina Vikström". Hon representerades av Simeon Vikström.

Ett par män i styrelsen ersattes av I. O. Isaksson och J. G. Franzén.

Inget mer medlemsmöte hölls detta år, men styrelsen sammanträdde ytterligare sex gånger.

På mötet den 7 mars konstituerades styrelsen och skolläraren August Nordström blev ordförande med J. P. Vikberg som vice ordf. I. O. Isaksson valdes till sekreterare, Axel Björklund valdes till vice sekr. Kassör blev J. G. Franzén.

På mötet den 6 maj beslöt man att "genom påstötning hos vederbörande" försöka få in "åtminstone en del av fordringarna".

Man granskade också "kassan och föreståndarens konto vilka befunnos väl förda".

Den 3 juni gick man igenom kassaboken. Ingen anmärkning. Man beslöt att hålla auktion på en del varor. J. Öman i Ale skulle vidtalas.

Man beviljade också föreståndaren "10 dagars tjänstledighet för beivrande av en konferens".

På nästa möte, den 1 augusti fann man att föreståndarens konto inte "var avslutat för sistgångna månaden".

Den 2 november var det dags för styrelsemöte igen. Man beslöt att köpa 100 buntar bomullsgarn, 30 säckar rågsikt, 5 fat socker, 5 lådor bit- och 5 lådor strösocker.

De senaste månadernas kassabok var utan anmärkning.

Den 2 december beviljades några medlemmar utträde ur föreningen. Några medlemmars anhållan om att bli befriade från borgensförbindelser lades till handlingarna.

1913.

På styrelsemöte den 1 januari utsågs Knut Viklund att teckna firma i st. f. August Nordström ”som på grund av förestående afflyttning från platsen blivit därtill förhindrad”.

Nordström ”frambar ett tack för gott samarbete” och föreståndaren och styrelsen framförde sitt tack till Nordström.

På styrelsemöte den 7 februari beslöt man att av Leon. Ödmark inköpa 30 balar kaffe och 75 säckar rågsikt. Man gick också igenom kassan och fann ingenting att anmärka på.

Den 27 februari förberedde sig styrelsen inför årsmötet som hölls dagen därpå med över sextio deltagare.

Man beslöt att höja Leufqvists lön med 200 kr samt att ”köpa ett brandfritt kassaskåp, som dock inte fick kosta mer än 300 kr. Man valde också ledamöter till styrelsen.

Någon anslutning till Kooperativa Förbundet skulle det inte bli.

Några viktiga frågor behandlades inte på de två följande styrelsemötena.

På styrelsens möte i augusti beslöts ”att under höstsäsongen uppköpa mot varubyte lingon och potatis därest priserna ställa sig förmånliga”.

Man hade en del problem med mjölfirmorna som inte ”kunnat offerera nöjaktiga priser”. Något större inköp av garn skulle man inte göra utan ”rekvirera sådant vid behov”.

Den 5 september hölls nytt styrelsemöte. Från Amandus Jonsson hade kommit en ”anhållan om förhöjning av hyran” till 325 kr. Man beslöt att ”erbjudas Jonsson 300 kr. för året i hyra”.

På styrelsemötet i oktober beslöt man ”att ej för närvarande inköpa det parti ramlister som Folkskollärer Aug. Nordström inlemnat till försäljning i kommission”.

Man diskuterade frågan ”om uppläggande av ett kreditiv för anskaffande av billigare pengar”. Man beslöt att låta den frågan bero.

Kaffepriserna skulle man sänka med 10 öre per kilo och det gällde alla kaffesorter.

Kassan och föreståndarens konto gick man igenom och dessa ”befanns utan anmärkning”.

Den 5 november var det styrelsemöte igen. Man beslöt då att ”anställa realisation å en del för vintern passande artiklar af gamla varulagret, som tyger, mössor och skodon m.m”.

Man skulle också sänka priset på fotogen, mjöl samt Santoskaffe. Priset på Santoskaffe skulle sänkas till 1.75 kr./kilo.

Man diskuterade också ”realiserandet av penningfrågan”.

Någon penningssumma till föreståndaren och dennes ev. medhjälpare tycks det inte ha blivit till julen 1913!

1914.

Så är vi framme vid 1914, det år då Första Världskriget bröt ut. När året inleds är det ännu ca sju månader kvar till skottet i Sarajevo.

Den 5 januari var det styrelsemöte. Det tycks som om Amandus Jonsson i Långträsk hade något slags filial till Handelsföreningen för i paragraf ett kan vi läsa: ”Beslöts med anledning Amandus Jonsson i Långträsk anhållan om förhöjd procent å försålda varor, att erbjuda honom 5% å de mera kouranta varorna samt 7% å de öfriga.”

Under paragraf 2 står det: ”Beslöts att ingå till KB med ansökan om handelsrättighet i Långträsk.”

Av olika anledningar var det några medlemmar som utträtt ur föreningen och någon av dessa hade borgat ”för de av af föreningens styrelse ingångna förbindelser”. Vid utträdet ville man säga upp sin borgen och styrelsen hänvisade ”till hvad lag och stadgar därom förmåla”.

Genomgången av föreningens böcker och räkenskaper föranledde ingen anmärkning.

Den 26 mars hölls årsmöte men något styrelsemöte tycks man inte ha haft!

Tjugoen medlemmar bevistade mötet vilket var mindre än vanligt. Inga anmärkningar riktades mot styrelsens berättelse.

Man tillsatte också en kommitté som skulle utreda frågan om ”anskaffande av egen lokal”. Kommittén bestod av Axel Björklund, J. A. Pettersson samt O. A. Olsson, vilken också var sammankallande.

Inte förrän den 11 oktober sammankallade man styrelsen igen.

Ett ingånget kontrakt om inköp av mjöl ville berörda ångkvarn annullera och styrelsen beslöt att avvakta tills vidare.

Man beslöt att köpa fem balar kaffe samt fem säckar risgryn från AB Leon. Ödmark.

Man beslöt också att höja ”priset å Friskus snus” till ”25 pr hgr” samt cigaretter till 30 öre per låda.

Styrelsesammanträde hölls igen den 7 december. Böcker och räkenskaper föranledde ingen anmärkning.

Några medlemmar beviljades utträde och beträffande deras borgen hänvisade styrelsen till lag och stadgar.

1915.

Den 27 mars hölls årsmöte i föreningen och ett fyrtiotal medlemmar var närvarande.

Styrelsens berättelse godkändes och ansvarsfrihet beviljades.

Från revisorerna kom ett förslag ”att gälla till efterrättelse” att man vid nästa års inventering inte fick uppta varulagret till högre pris än inköpspris.

På styrelsemötet den 7 april konstituerade sig styrelsen och J. M. Sundvall blev ordförande.

Man beslöt också ”att därest rum skulle erhållas i Vallen, anordna en auktion” å diverse handelsvaror. Sundvall och Franzén fick i uppdrag att föra beslutet vidare.

Den 31 maj beslöt styrelsen ”att kassarabatt å handelskrona skulle upphöra från den 1 juni 1915”.

”Inlösen efter 2% å polletter skulle upphöra efter 5 juni.”

Man beslöt också att i Norrlandsbanken ”upptaga ett lån” å 1500 kr. för inlösen av rekvirerat mjöl.

Kassa m.m. granskades – ingen anmärkning.

Vid styrelsens möte den 3 november beslöt man att av ”hyresvärden Härman Jonsson” söka få besked om huruvida föreningen skulle få hyra för 1916.

Av Anders Johansson och Leonard Lundström skulle man köpa tio famnar ved å 12 kr. – ”levererad i föreningens vedbod”.

Dessutom ”hänsköts till föreståndaren om inköp af näbbskor i mindre parti”.

Den 6 december gick styrelsen igenom kassa m.m. utan att anmärka på något.

Av Sundvall meddelades att ”föreningen icke skulle få hyra för 1916 av Jonsson utan var lägenheten uthyrd till annan”.

Sju medlemmar beviljades utträde och vad gällde deras borgensåtaganden hänvisades ”till hvad lag och stadgar därom förmåla”.

1916.

Den 21 mars var det årsmöte och fyrtio medlemmar deltog. Dagen innan hade styrelsen haft sitt möte.

Som vanligt beviljades ansvarsfrihet, man fastställde styrelsens arvode samt valde styrelseledamöter i vanlig ordning.

Man avskrev också ”osäkra fodringar” på kr. 173.83.

Man beslutade av någon anledning också att stadgarnas paragraf 33 skulle få följande lydelse: ”Föreståndaren skall i samråd med styrelsen värkställa inköp av varor. Föreståndaren åligger föra fullständiga handelsböcker.”

Av vilken anledning man skrev så i paragraf 33 vet jag inte men nästa punkt i årsmötesprotokollet kanske avslöjar orsaken. Den lyder: ”Av Axel Björklund framställdes frågan om orsaken till att så många lemna föreningen etc. möjligen att söka i att många av medlemmarna önska ny föreståndare, föranledde en stunds debatt, hvarefter man enades om förslag av Öberg om omröstning med slutna valsedlar för att få fram flertalets önskingar och utfölo detta så att ny föreståndare skulle tillsättas, och uppdrogs åt styrelsen att sätta detta beslut i verkställighet.”

Föreståndaren var med på mötet.

Protokollet justerades i februari året därpå.

Två dagar efter årsmötet sammanträdde styrelsen. Förutom att man konstituerade sig och bestämde arvodena så beslöt man att ”föreståndarplatsen skulle annonseras till ansökan ledig”. Ansökningarna skulle vara inne senast den 10 april.

Den 11 april sammanträdde styrelsen igen. Man gick igenom kassan och fann inget att anmärka på.

Man gick också igenom de tolv inkomna ansökningarna. Av dem tog man ut fyra ”och ordf. skulle taga kännedom om dessa personers lämplighet till platsen”.

Man beslöt också att sammankalla till ett extra föreningssammanträde den 18 april ”för val av föreståndare jämte förut fattadt beslut om ändring av § 33 i stadgar”.

Till ordförande på detta extra sammanträde valdes J M Sundvall. Trettiofyra medlemmar hade hörsammat kallelsen.

Till ny föreståndare valde man Handelsbiträdet C. D. Segergren, Luleå. Han skulle tillträda den 15 maj med en årslön på 1 800 kr. Det ”beslöts att med nye föreståndaren skulle kontrakteras om en månads uppsägning å ömse sidor, samt föreståndaren icke skulle få idka handel eller agenturvärksamhet annat än i föreningens namn”.

Man fastställde också ändringen i § 33.

1917.

Efter de sedvanliga årsmötesförhandlingarna diskuterade man hur man skulle göra för att få kunderna att betala de småskulder de ådragit sig. Man överlämnade problemet till styrelsen. Även frågan om inköp av kassaregister överläts till styrelsen.

Man diskuterade också om icke medlemmar skulle ha samma förmåner som föreningsmedlemmarna. Man beslöt ”att var och en skulle få köpa utan hänsyn (till) om han är medlem, eller ej”.

En påtaglig följd av kriget var att föreståndaren ”på grund af ökad arbete genom införandet af kortsystem på flera varor m.m.” ville att föreningen skulle avlöna ett biträde. Mötet beslöt att anställa ett biträde för 700 kr. Föreståndarens lön var nu uppe i 1800 kr.

Utöver årsmötet förekom inget mer föreningsmöte detta år. Styrelsen sammanträdde tre gånger, den 5 mars, den 5 maj och den 5 december.

På det första mötet behandlades räkenskaperna och styrelsearvodet. Styrelsen konstituerade sig och J. M. Sundvall blev ordförande.

På det andra mötet gick man igenom räkenskaperna utan att finna något att anmärka på.

Man gav också föreståndaren i uppdrag att inköpa det tidigare diskuterade kassaregistret.

På mötet den 5 december diskuterade man varför ”ej E.h.f. fick socker som andra handlande”.

Man uppmanade ”föreståndaren att om möjligt försöka få hem kaffe och gryner men han sade sig hafva inne rekvisitioner men trodde sig inte få dem före jul”.

1918.

Den 5 januari hölls ett styrelsemöte och man beviljade fem medlemmar utträde ur föreningen. En av dessa var Knut Viklund som väl får anses ha tillhört kärnan i föreningen. Man beslöt också, i samråd med föreståndaren, att uppta ett lån på 3 000 kr.

Den 7 januari hölls ett extra sammanträde som nog var ganska turbulent. Trettiofyra medlemmar var där och mötet började med att ordföranden Sundvall ”uppläste den klagoskrift som var upphovet till detta sammanträde”. Flera talare visade sitt missnöje med att det inte hade funnits varor ”särskilt kaffe, socker, sirup m.m.”. Man framhöll att det hade andra, mindre handlare haft - och detta hade gjort att medlemmar dragits från föreningen. Man ville nu ”veta hvare felet bestått o.s.v.”

Föreståndaren försvarade sig och framhöll att det ”var absolut omöjligt att i dessa tider få det man rekviderat ävenså att föreningen ej fått mindre än andra men på grund av dess läge var det så fort slutsålt och då var det som de lengre bort belägna handlarna hade kvar af sitt lager”.

En talare ”framhöll att det blifvit en bisak att sköta affären” medan en annan påpekade att ”felet måste vara att styrelsen inte samarbetadt med föreståndaren men hvems är felet?”

Föreståndaren kände sig utpekad ”såsom felet men försäkrade sig ha gjort allt hvad han kunnat för att få föreningen att gå bra men sade sig ej längre villja vara till hinders då föreningen fått en sådan motvilja mot honom”.

Ordföranden framhöll att ”styrelsen inte ansåg sig ha gjort (fel) eller kunnat göra (mer) när styrelsen inte fick veta eller blef tillfrågad om så stora köp som 5 000 kr. hvilket föreståndaren köpte i höstas på eget bevåg köpet var bra ansåg styrelsen men skulle helst ha sett att föreståndaren enligt gällande bestämmelser hade frågat åtminstone de närmaste eller Firmatecknarne”.

Efter olika ”meningsyttringar om ett och annat beslöts att stämman skulle med slutna valsedlar (röstning) höra om majoriteten var för” att föreståndaren skulle stå kvar.

Vid omröstningen blev utfallet 30 röster mot 8 och föreståndaren Daniel Segergren blev kvar.

Den 27 februari var det dags för årsmöte och ca tjugofem medlemmar var där.

Man beslöt att avskriva ”de osäkra fodringar som återstå” nämligen 335.86 kr samt ”resten af årsvinsten 435.53 kr. att afskrivas å varulagret”.

Såväl styrelsen som föreståndaren beviljades ansvarsfrihet.

Men stämningen var nog inte den bästa.....

Två av styrelseledamöterna var i tur att avgå och ingen av dem gick med på att återväljas...”på förslag voro flera men alla afsade sig så det blef ingenting af”.

Och så: ”Även den öfriga styrelsen uppsade sin befattning”. Ordföranden uppmanade stämman att välja en helt ny styrelse men mot detta reserverade sig en av revisorerna med ”att det var omöjligt att på en gång utbyta (en hel) styrelse”.

Av protokollet att döma fanns en annan fråga på något sätt invävd i styrelsevalet för den som reserverade sig ansåg ”att ordförandens motiv för uppsägning var att föreståndaren var för enväldig gent emot styrelsen”.

En av medlemmarna föreslog att styrelsen skulle kvarstå tills vidare så att föreningens medlemmar kunde få samlas till ett extra sammanträde för att ”*där besluta om föreningens vara eller icke vara*” (min kursivering). Detta förslag antogs av mötet – med tillägget ”att alla frågor skulle få afgöras”.

Ett förslag framfördes som gick ut på att då ”en hel del personer” inte tycktes ha något intresse för föreningen borde dessa få lämna in sin utträdesansökan ”så att föreningen kunde bestå af inträddade medlemmar m.m. som gjorde sina skyldigheter till föreningen”. Det framgår inte om man fattade något beslut om detta.

Till sist beslöt man att ett ”extra sammanträde skulle hållas mellandag åt påsk på tid och stund som vidare skulle kungöras”.

Det extra sammanträdet kom att hållas den 30 mars. Tjugotvå medlemmar var där.

När man försökte välja en ny styrelse så misslyckades man med detta. Då vädjade man till den gamla styrelsen att fortsätta för föreståndaren hade sökt eller tänkt söka sig härifrån och det skulle bli svårt om både föreståndare och styrelse var nya. Efter ”en stunds debatterande åtog sig den gamla styrelsen hällre än föreningens upplösning uppdraget”.

Det hade alltså kommit till föreningens kännedom att föreståndaren sökt eller tänkt söka sig härifrån. Eftersom inget kontrakt fanns så beslöt man att förklara platsen ledig. Styrelsen fick i uppdrag att skaffa en ny föreståndare och ”är på grund af ovan anförda sak föreståndaren..... uppsagd från och med den 1 april”.

Styrelsen höll på föreningens kontor ett möte, men det framgår inte vilket datum mötet hölls.

I alla fall hade föreningen genom föreståndarens ”oredovisade brödkuponger blivit afstängd från all bröd-mjöltilldelning till kanske lång tid framåt”. Styrelsen beslöt då att en av styrelsemedlemmarna skulle söka handelsrättighet. Man antog ”Sundvall som lämpligast därtill”.

”Föreningens räkenskaper genomgingos utan anmärkning.”

Den 5 april var det återigen dags för ett extra förenings-sammanträde. Tjugosex personer var där och bland dessa fanns också den föreståndare som var uppsagd fr.o.m. den 1 april.

Föreståndarplatsen var utannonserad som ledig från och med den 1 maj. Sex ansökningar hade kommit in och man valde (*På grund av den turbulens som skulle komma att uppstå kring den nye föreståndaren kommer jag inte att sätta ut hans namn. L. L.*) ”enhälligt () från Gammelstad med en lön af

2 250 kr. per år jämte fri bostad och lyse". Man diskuterade om han skulle få handla till inköpspris och beslöt att han skulle få göra det "för eget behov men ej vidare få göra inköp efter inköpspris af de varor som finns på affären".

Den 5 september var det styrelsesammanträde och "på grund af att föreståndaren hade böckerna borta så kunde dessa ej ses igenom" utan detta skulle "klaras till nästa sammanträde".

Nästa problem var "att vi snart stå på bar backe". Man fattade då två beslut – att försöka få hyra hos Samuelsson samt att tala med den förre föreståndaren "om vi möjligen kunde få bo kvar än ett år". Det var nu alltså den från den 1 april avskedade föreståndaren som var ägare till den affärslokal man hyrde! Han hade köpt hemmanet inklusive affärsbyggnaden av sin svåger Herman Jonsson i Långträsk.

Sundvall och den nye föreståndaren fick i uppdrag att ackordera med hyresvärden.

Den 16 november var det nytt styrelsemöte på kontoret. Det hade inkommit "en mängd klagomål" mot föreståndaren angående "tobaksutdelning" och han förklarade att han "sålt lite åt hvar av det som tilldelats föreningen af tobaksmonopolet". Styrelsen varnade honom för att göra några inköp eftersom priserna troligen snart skulle gå ner.

Så skulle man göra en del saker "som ej blevo uppklarade förra sammanträdet". (Böckerna var ju borta!)

Styrelsen ville nu se "kassaboken och däribland var en del poster oinförda m.m."

Under tiden som man höll på med kassaboken gick föreståndaren ut "som vi trodde för tillfället". När han inte hade kommit tillbaka efter en halv timme gick "Sundvall ut i köket, för att höra om han skulle komma in på kontoret, och fick till sin häpnad höra att han hade rest till Luleå utan att underrätta styrelsen".

För att "i någon mån rätta ovanstående" valdes Sundvall.

Styrelsen skulle också sammankallas om några dagar "för att höra hur det var beställt med kassan".

Den 30 november sammanträdde styrelsen för att gå igenom kassan och man fann då att det var "en betydlig brist" i den, en brist som föreståndaren inte nöjaktigt kunde förklara. Han skulle få någon dag på sig "för att som han sa söka igen nå kvittenser" och för att i någon mån rätta till bristen.

Man beslöt också att styrelsen "skulle närvara vid tobaksutdelningen den 1 december" för att kontrollera om den skedde "någorlunda rättvist".

Dagen därpå var det styrelsesammanträde igen.

Eftersom det kommit in så många klagomål över föreståndarens tobaksutdelning så skulle ”styrelsen jämte revisorerna” dela ut tobaksvarorna. Och ”derigenom uppretades föreståndaren och uppsade platsen”.

Styrelsen beslöt att dagen därpå tillsammans med revisorerna inventera varulagret.

På grund av den felräkning som föreståndaren gjort i kassan ”varigenom han ’tillgodoräknat’ sig (summan framgår inte av protokollet) så ansåg styrelsen och revisorerna honom vara så fullständigt inkompetent att sköta föreningen att han omedelbart borde från befattningen uppsägas, vilket beslut genast värkställdes”.

Till styrelsens ordförande ”lämnades uppdraget att tills vidare sköta föreningens affärsvärksamhet” och så skulle man annonsera efter en ny föreståndare.

I avvaktan på vidare utredning ajournerades sammanträdet tills vidare.

1919.

Den 8 januari sammanträdde styrelsen igen. Ett par utträdesansökningar beviljades och sedan tog man itu med kassabalans och annat.

”I anledning av den kassabalans” som föreståndaren gjort samt att han ”vid sin flyttning medtagit föreningens inmonterade ampel” och dessutom inte infört i kassan 108 kronor som en kund betalat för en kostym kom man fram till att därest han ”icke likviderar sina brister i kassan skulle styrelsen på laglig väg indriva föreningens fodringar och ställa honom under åtal för förskingring”.

Sex ansökningar till föreståndarplatsen hade inkommit men man beslöt ”att tills vidare Sundvall skulle sköta om affären”.

Den 24 januari var det årsmöte med drygt tjugo deltagare. På grund av den korta tid man hade haft på sig hade ingen styrelseberättelse kommit på pränt. Därför blev det Sundvall som ”framförde i huvudsak densamma”. Han förklarade den kritiska ställning föreningen haft under de gångna åren men att man det senaste året ”ganska lyckligt undkommit tack vare det ackord som föreningen fick”. Ackordet kunde ha varit bättre om ”ej ett litet fel som varat i många år och det är med den stämpel hvarå stod Ersnäs Handelsförening skulle ha varit u.p.a. också. På grund af nämnda förbiseende så fick firmatecknarna åtaga sig vissa växlar som för egen skuld och det försämrade ackordet i hög grad”.

Man var mycket missnöjd med det resultat föreståndaren uppnått under sina sju månader och betecknade det ”som ett särskildt dåligt och vanhedrande resultat”. På frågan om han skulle beviljas ansvarsfrihet ”svarades

ett enhälligt nej, i stället yrkades att ställa honom under åtal därest han ej klarade sina mellanhavanden med föreningen”.

Revisorernas berättelse påvisade att under den tid Sundvall innehaft föreståndarplatsen hade man ”gått med god framgång ity att den brist som nu förefanns” var 3 000 kr. mot 8 000 kr. i fjol. Om man skulle ha upptagit varulagret som vid förra inventeringen så hade ”troligen (endast en) liten brist förefunnits”.

Revisorerna tillstyrkte ansvarsfrihet åt såväl Sundvall som styrelsen och detta blev också mötets beslut.

Sundvall tillfrågades om han ville kvarstå någon tid, men han kunde inte lova detta mer än tills vidare.

Man skulle avvakta med valet av styrelse till mitten av februari för man ansåg sig inte kunna fatta några säkra beslut förrän ”när vi då först voro fria från de band som Köpmannaföreningens stadgar lyda”.

På ”förslag att sjanksjonera sammanträdet på en månad beslöts att under tiden höra sig för om folkmeningen angående endera borga eller satsa 2 á 300 kr., som borg för styrelsens borgensförbindelser”.

Troligen förekom inte något föreningsmöte efter det som hölls den 24 januari 1919. I vart fall finns det inte infört i protokolls-boken, som f.ö. är väl förd.

Den 25 februari 1919 hade styrelsen sammanträde och jag återger här hela protokollet (*med undantag av föreståndarens namn. Det är visserligen nittio år sedan detta inträffade men det känns ändå onödigt att här utpeka honom. L. L.*)

”Protokoll fördt vid E.H.F. styrelsesammanträde
den 25 Febr. 1919.

Närvarande voro hela styrelsen jämte revisorerna.

Sedan en i anledning av föreståndarens () avsked omedelbart företagen, av styrelsen beslutad granskning och inventering företagits och givit det synnerligen resultatet att föreningens ställning som vid den 5 maj 1918 förrättat bokslut utvisade en kapitalbehållning av kronor 7 319 och 21 öre, nu vore så undergrävd att föreningens skulder med icke mindre än kronor 12 773 och 82 öre öfverstiga dess tillgångar, i stället för att ställningen med den handelsomsättning som bevisligen egt rum sedan senaste bokslut, borde utvisat en kapitalbehållning av cirka 10 000 kr. – samt föreningens föreståndare () vid redogörandet för förvaltningen av handelsrörelsen dels enligt vad som förut antecknats häftade för en kontant kassabalans av kronor (*ej angett*) dels uraktlät att på kallelse inställa sig inför styrelsen för redovisnings avgivande, och dels

med största sannolikhet kunde antagas hava frånhänt föreningen såväl varulager som kontanta medel, så beslutade nu styrelsen att till vederbörande allmänna åklagare – därest () icke inom av E.H.F.styrelse förelagd tid återbetalade de tillgripna medlen och redogjorde för den uppståndna förlusten – anmäla () till åtal.

Styrelsen beslutade vidare att till protokollet anteckna såsom sin enhälliga och bestämda mening att föreningens iråkade obestånd uteslutande vore att tillskriva föreningens oärliga handelsföreståndare.”

Ingen av de närvarande har undertecknat protokollet.

1920.

Ett år gick och den 21 februari 1920 var det styrelsesammanträde.

Första beslutet var att man skulle sända ”en man med bud och sammankalla E.H.F. medlemmar till extra sammanträde den 28 februari 1920 för beslutsfattande om föreningens vara eller icke vara”.

Tydligen hade, under det år som gått, föreståndarens bröder gett föreningen ett anbud. Protokollet lyder: ”Med anledning af (brödernas) erbjudande att betala 600 kr. för sin broder handelsföreståndaren () beslöts att ej mottaga detta med mindre än att den kassabrist m.m. som befanns vid hans afgang utgörande Kronor 1 379 godtgjordes.”

”Mot () skulle i annat fall ansvar yrkas å såväl kassabrist som reservfond och andelskapital som var befintligt när () tog emot affären och som utgjorde en kapitalbehållning å (7 319.21) kr.”

Det blev nog inget föreningsmöte den 28 februari. Men från den 3 mars finns ett protokoll ”fört vid likvidatorernas sammanträde”.

Ordföranden var sjuk varför O. A. Olsson valdes till ordförande för mötet. Utöver Olsson var Axel Björklund, J. P. Vikberg, Alb. Larsson, Aug. Åström och J. G. Franzén närvarande.

Som vi tidigare har sett så var O. A. Olsson ordförande också på föreningens första möte.

Efter en kort diskussion beslöt man att ”sammanträdet om föreningens upplösning” skulle hållas lördagen den 13 mars 1920.

Man beslöt också att ”infodra skriftliga anbud å såväl föreningens varulager som inventarier och utestående fodringar”. Anbudet skulle vara inlämnade senast den 12 mars kl. 12.

De beslöt också att ”blivande anbudsgifvare skulle ställa af likvidatorerna godkänd borgen” samt att ”den nye egaren själf” skulle få bekosta inventeringen.

Något protokoll från den 13 mars finns inte i protokolls-boken.

Men dagen innan sammanträdde likvidatorerna för att behandla de två inkomna anbuden.

Det ena var från ”Axel Nils Nilsson däri han åtager sig alla föreningens skulder mot övertagande af alla föreningens tillgångar såväl varulager som inventarier jämte utestående fodringar med undantag af föreningens tvistiga fodran af” den tidigare föreståndaren.

Det andra anbudet var inlämnat av Albert Larsson ”å 100 kr. högre än det högst inkomna”.

Likvidatorerna prövade ”de inkomna anbuden och antogs Albert Larssons som med 100 kr. översteg Axel Nilssons dock att beslutet underställes stämmans prövning”.

Något fler protokoll finns inte i protokolls-boken bara en lös lista på medlemmar. Den upptar 73 personer varav endast sex är kvinnor.

Av en ”Brevkopiebok” framgår att från den 5 december 1918 till den 11 december 1919 pågick en ganska omfattande brevväxling mellan föreningen och leverantörer/fordringsägare. Man annullerade ”inneliggande order av varor som upptagits av vår f. d. Föreståndare”. Man försökte komma till rätta med de skulder som belastade föreningen och vad jag kan förstå så gjorde man det på ett anständigt och bra sätt.

Ett exempel från ett brev till Grosshandlare Kågström i Skellefteå: ”Vi beklagar att föreningens affärer kommit i ett sådant läge, och får vi till borgenärerna hemställa att inga åtgärder vidtagas mot föreningen innan vi hunnit revidera bokslutet samt fått fastställa tablå över föreningens ställning, som vi snarast möjligt skola meddela borgenärerna.

Emotseende Edert värda meddelande, tecknar
Högaktningsfullt
för” (stämpel Ersnäs Handelsförening)

Som vi tidigare har sett så prövade likvidatorerna ”de inkomna anbuden och antogs Albert Larssons”. Det var den 12 mars 1920.

Den 13 april var Bröderna Larsson (Albert och Linus) igång:

”Får härmed meddela att vi övertagit Ersnäs Handelsförenings lager och affärer och ämna därför även mottaga för Eder Fabrik varför vi anhålla om nödiga prover och upplysningar samt prisuppgift

Högaktningsfullt
Bröderna Larsson
Ersnäs”

Man började betala föreningens gamla räkningar och exempelvis till J. G. Walberg i Skellefteå skrev man:

”Härmed sändes likvid för Eder faktura den 30/1 1920 á 781.78 kr. och samma dag á kr. 709.28 -- summ. Kr. 1491.06

På samma gång få vi meddela att vi övertagit föreningens affärer från och med den 15/3 1920 och bedriva affärsrörelse nu på samma plats som den varit förut

Högaktningsfullt
Bröderna Larsson”

Var hade Handelsföreningen sin affär?

Det har inte varit alldeles enkelt att få svar på den frågan, men troligen var det så här:

Handelsföreningen startade i det hus där Johan Axel Nilsson senare öppnade en Speceri- och Diversehandel. Huset står ännu kvar bakom det hus där Ida och senare Siv Nilsson hade affär. När föreningen startade hyrde man ”Axel Thurfjells butik”. N. O. Lundström sägs tidigare ha haft butik där, men om det funnits någon ägare mellan N. O. och Thurfjell vet jag inte.

Det ser ut som om Amandus Jonsson från Långträsk en tid ägde detta hus. Senare tycks det ha övergått till Amandus bror, Herman Jonsson, (ej att förväxla med Herman J den yngre som en tid var föreståndare på Långnäs Handelsförening och senare hade en egen affär i Långträsk).

Ersnäs handelsförening var erbjuden att köpa för 3 500 kr. men bjöd 2 000 kr. Av allt att döma blev det ingen affär för enligt vad jag har kunnat förstå så hyrde föreningen en tid av Herman Jonsson.

Det ser ut som om Jonsson hade bestämt sig för att hyra ut åt någon annan för Handelsföreningen skulle inte få hyra lokalen för 1916. Men om någon flyttning har jag ingenting hittat och i september 1918 skulle man snart stå på bar backe.

Inför detta faktum skulle man vidta två åtgärder. Den ena var att försöka få hyra hos Samuelsson. Den andra var att ackordera med hyresvärderna,

som var den tidigare föreståndaren Segergren. Kanske löste det sig den här gången också för om någon flyttning har jag ingenting sett i protokollen.

Men den stora oredans tid inträdde och den slutade med att affärsverksamheten övertogs av Larssons.

Och om ”Bröderna Larssons” (Albert-Läscha-butiken) vet vi att den låg mitt emot Nilssons affär, alltså på Zackes väg 4. Huset står fortfarande kvar och är ombyggt till bostadshus.

Det har tidigare stått ”nedi Urn”. Där stod det vinkelrätt mot huvudbyggnaden där Blixt nu bor, alltså där det mindre bostadshuset nu står.

Men när flyttades det? Av husets placering att döma bör det ha satts upp just för att hysa affären, annars hade det stått på ett annat ställe på tomten.

I mars 1920 antogs Albert Larssons anbud. Den 30/7 samma år hade det ”tillkommit en handlande till”. Vilken affär det var vet jag inte, men Axel Nilsson hade lagt in ett anbud på Handelsföreningen. Och då är det inte orimligt att tro att det var hans affär som hade ”tillkommit”. Som framgår ovan så köpte Axel Nilsson hemmanet och affärsbyggnaden av Segergren.

Men hade Bröderna Larsson hunnit köpa byggnaden ned i Urn och få upp den mellan mars och juli? Kanske? Eller fanns byggnaden på plats redan då? I så fall – varför? Eller var man på något annat ställe? Ingenting tyder på det.

Om någon vet något om detta, eller har andra och säkrare uppgifter om något i det jag har skrivit, så tar jag tacksamt emot information.

Litet om några av de inblandade:

Knut Viklund var Handelsföreningens förste föreståndare. Han var född i Piteå stad 1862. Han var till yrket garvare och hade en tid ett garveri nere vid Aleån. Det enda som är kvar av detta är en husgrund på parkeringen norr om ån, öster om E4.

Stället har kallats Lyckeby, men om det hette så redan när Viklund garvade där vet jag inte. En av mina sagesmän har uppgett att det var Viklund som byggde huset. I vattnet, som väl då gick nästan ända fram till huset, placerade han hudarna. Viklund flyttade därifrån troligen före 1910.

Vid folkräkningen 1890 var han ogift och bodde i Ersnäs. Han tycks dock ha bott i Piteå när han sökte föreståndarplatsen. Under senare tid bodde han och hans ersnäs-födda hustru Margaretha, allmänt kallad Margret, på det som nu är Klubbvägen 10.

Viklund var senare mycket engagerad i byggandet av Missionshuset i Ersnäs.

Anders Johansson var född 1872 i Porsnäs och bodde senare i Ersnäs, på nuvarande Ersnäskammen 25, uppi Anders eller Holm-Änders, som det också har kallats. Han var engagerad i nästan allt inom bondekooperationen och åtnjöt stort förtroende i bygden. Han var politiskt aktiv i Bondeförbundet och bl. a. nämndeman. Han avled den 8 februari 1951.

August Nordström var född i Björby 1864. Han var folkskollärare i Alvik vid folkräkningen 1890. Han var då nygift med Hanna Elisabeth Angermund, f. 1868 i Nederluleå.

Han arbetade i Alvik i tolv år. Därefter var han i Ersnäs i tretton år och flyttade härifrån 1913. Han var mycket intresserad av hembygdsforskning och skrev bl. a. en bok som heter Luleåkultur samt "Ersnäsbaronen", ett häfte om Clas Samuel Lybecker. Han publicerade också många uppsatser och tidningsartiklar i skilda ämnen samt upptecknade över 100 låtar från våra trakter.

August Nordström avled i oktober 1950 och vid begravningen talade målaren Evert Svensson som representant för Godtemplarlogen i Ersnäs.

Daniel Segergren var född i Gammelstad någon gång efter 1890. På gården där han var född finns nu en affär som kallas Hoven Droven. Han var stor och stark och vältränad. Han var en hejare på att cykla och innehade något slags rekord på sträckan Ersnäs – Bergnäset.

Han var en tid föreståndare på Ersnäs Handelsförening och var också en tid ägare till affärsfastigheten och det som skulle bli Axel-Nilsahemmanet. Han dog i Spanska sjukan.

Oskar Öberg var också en mycket engagerad man. Han var född 1884 i Ersnäs och hans föräldrar kom från Piteå Landsförsamling. Öberg var mycket kunnig inom djurhållning och något av en byaveterinär till vilken många hörde av sig när man hade problem med kreaturen. Han deltog gärna i diskussioner och var mycket slagfärdig.

Olof August Olsson, f. 1861, var också han en av byns betrodda män. Hans namn hittar man ofta på bouppteckningar och liknande. Han var politiskt engagerad i folkpartiet och bl. a. nämndeman.

Han satt som ordförande vid första mötet och valdes också in i interimsstyrelsen när Handelsföreningen skulle bildas. Han valdes också till ordförande på "likvidatorernas" möte som kan betecknas som det näst sista i föreningens historia.

Detta är den byggnad där Handelsföreningen drev sin affärsverksamhet. Bilden är dock tagen sedan Axel Nilsson öppnat butik där.

Till vänster i bild ser man hur hästarna har gnagt medan de väntat på kusken.

Vad kunde man handla i föreningen?

Jag har inte fördjupat mig i detta men här följer några exempel:
Fodermjöl, mjöl, cigaretter, ansjovis, trådrullar, blyertspennor, domestik, guldocker, såpa, såppulver, sagogryn, lutpulver, hästskor, sommarsöm, sviskon, bomullstyg, pressjäst, fläsk, istersmör, spik, linolja, skyfflar, skrivbläck, chandeloupe, cheviot, zinkvitt, tallrikar, hämtare, barnmössor, glasrutor, lärft, krossocker, vitriol, mössor, spadar, maskinolja, fisk, rödfärg, gångjärn, skruv, rotting, liar, korv, mossros, gardintyg, gardinkäppar, brynstenar, byxknappar, toppsocker, skrivpapper,

Man köpte mycket mjöl av olika slag.

Man köpte linolja och pigment.

Liar kostade 1906 1.50 kr. per st.

Använde man rotting till liarna?

Mossrosor (*Rosa Centifolia Muscosa*-Gruppen) är en grupp av rosor.

Den 7 augusti 1906 kostade:

Olja 70 öre/kg.

Zinkvitt 60 öre/kg.

Krita 9 öre/kg.

Såpa 40 öre/kg.

2006 04 08

Ur NK för 100 år sedan:

Ersnäs handelsförening hade i lördags konstituerande sammanträde. Till styrelse valdes Lars Bäckström, Johan Nilsson, Anders Johansson, August Nordström, Oskar Öberg, alla i Ersnäs. Möjligen kommer en filial af föreningen att förläggas till Mörön.

